

Obsah

Předmluva ■ 9

Úvodem

Slunce a světlo Kristovo ■ 15

Advent ■ 29

Na roráty / Obávaní a vzývání / Betlémský příbytek / Měření času

Štědrý den a svátek Božího narození ■ 43

Přípravy / Rituál očisty a ochrany / Zákazy / Vánoční svíce / Vánoční výzdoba / Vánoční či ptačí snop / Stromy v sadu / Půlnoční bohoslužba / Boží hod

Vánoční oktáv ■ 67

Sv. Štěpán / Svátek sv. Jana Evangelisty / Svátek sv. Mláďátek betlémských / Sbor přesvaté Bohorodičky / Nový rok / Svátek sv. Basila / První návštěvník

Svátek Zjevení Páně ■ 99

Tříkrálová znamení, lístky a medaile / Voda, sůl, křída, věštění a magie / Zázračná noc a věštby / Glastonburský keř / Tříkrálový koláč / Teofanie, Bogojavljenje

Čas radosti

Koledování a obřadní obchůzky ■ 123

Koleda a křesťanské Vánoce / Od Balkánu do Pobaltí / S maskami / S ratolestí, jablkem, přípitkem a se zpěvem / Pod betlémskou hvězdou a s jesličkami

Noc zázraků, kouzel a věšteg ■ 155

Růže z Jericha, rozkvetlé větve a vánoční obilí / Vánoční sláma a vánoční snop / Hádání budoucnosti

Vánoční poleno. Novoroční a tříkrálové ohně ■ 174

Zimní ohně

Štědrovečerní večeře ■ 198

Kaše a polévky / Obřadní pečivo / Ryba, prase, husa a krůta / Pivo – obřadní nápoj evropského Severu / Jablko, ořech, hrách, česnek a med v obřadech / Obětní dar stromům, přírodním živlům, duším zesnulých, nadpozemským bytostem / Rituál „zvaní na večeři“ / Štědrovečerní stolování

Zimní zeleň a vánoční strom ■ 242

Alsaské jedlové meyen a vánoční strom v Německu / Vánoční zeleň a strom v dalších evropských zemích / Veřejný strom / Stromek na hrobech

Vánoční dar a dárci ■ 277

Sv. Mikuláš / Christkind, Petit Jésus, Bon enfant / Český Ježíšek / Weihnachtsmann, Père Noël, Father Christmas, Santa Claus a severští skřítki / Děda Mráz / Olentzero / Befana a tři králové / Švédský julklapp / Den darování a vánoční crackers

O betlémech a uctívání Jezulátka ■ 309

O zobrazení příběhů z evangelií / Něco z historie / Hlavní oblasti tradice / Uctívání Jezulátka

Vánoční hry ■ 354

K pramenům / Hry o ráji / Tříkrálové hry / O Herodovi / Pastýřské hry

Koledy a písně vánočního cyklu ■ 374

Evropský křesťanský Západ / Evropský křesťanský Východ / Mezi křesťanským Východem a Západem / K obsahu písní

Světské a blahopřejné písně / Blahopřejné s křesťanskou zvěstí / Vánoční / Zvěstování Panně Marii / Narození / Hledání noclehu / Tříkrálové / O Herodovi a útěku do Egypta / Pastýřské / Jesličkové / Štěpánské / Hromniční / Jordán a Křest Páně / Vykoupení / Narození Panny Marie / Ukázky

Výhledy ■ 439

Výběr z literatury a pramenů ■ 447

Seznam vyobrazení ■ 468

Soupis hudebních ukázek ■ 480

Cizojazyčná resumé ■ 482

Ediční poznámka ■ 487

Rejstřík místní ■ 488

Rejstřík věcný ■ 497

Rejstřík jmenný ■ 512